Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

# BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Wilno, dnia 31.III.1932 r.

Nr. 637

## Treść numeru:



---o:§:o---

# I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

## "Lietuvos Žinios" o stosunku Litwy do Niemiec.

"Lietuvos Žinios" z dn.29.III.1932r. Art.p.t. "Zamało organizacji". Streszczenie:

Społeczeństwo litewskie odznacza się brakiem zorganizowania. Szczególnie dało się wyczuć w sprawie Kłajpedzkiej. Cele niemieckie w stosunku do Litwy są wyraźne i to nie od dzisiaj. Przeciwko imperjalizmowi niemieckiemu ludowcy zawsze występowali i będą występować. Jednak nie wszyscy są jednolicie ustosunkowani do tej akcji. Jest to objaw ujemny.

## Stosunek Hitlerowców do Litwy, Polski i państw bałtyckich.

"Rytas" Nr.55 z dn.28.III.1932 Art.p.t."Hitlerowcy pragną okupować Litwę,Polskę i inne państwa bałtyckie". Streszczenie:

W spopularyzowanym przez dr.Af.Pfaff i wydanym programie nacjonalistycznej partji niemieckiej, w dziale "Aussenpolitik" - czytamy:

-Wobec wzrostu ilości mieszkańców,przyjdzie chwila,w której obszar ziem niemieckich stanie się zbyt szczupły.

W celu zapobiegnięcia temu , Niemcy winne prowadzić odpowiednią politykę zagraniczną.

Dalekowidząca polityka niemiecka winna zwracać baczną uwagę na obszary graniczące z terytorjum Rzeszy, które w przyszłości zapewnią egzystencję pomnożonego narodu niemieckiego.

Nie na zachodzie,północy lub południu, lecz tylko na wschodzie widzimy ogromne połacie urodzajnej ziemi, które z punktu widzenia naszej /niemieckiej/ kultury, prawie leżą odłogiem.

Jest to olbrzymi rezerwuar, który może zaspokoić potrzeby nietylko dalekiego wschodu, - lecz także i Niemiec.

- Tedy niemiecka polityka zagraniczna winna przyłożyć starań do przeniesienia niemieckich granic wschodnich tak daleko, by przyrost ludności niemieckiej na długie lata mógł być zaopatrywany przez te nowozdobyte obszary zamienione dzięki pracowitości niemieckiej w kraju o kulturze niemieckiej.

Nie byłoby to wcale objawem imperjalizmu , czy też chęci zawładnięcia światem,- lecz poprostu wynikiem poznania praw natury, która obdarzyła nas instynktem samozachowawczym.

Wschodnia ta orjentacja niemieckiej polityki zagranicznej bynajmniej nie oznacza wkroczenia na drogę wojny i może być prowadzona w sposób pokojowy.

Podobnie jak przed wojną na wschodzie Niemcy mogły w pokojowy sposób prowadzić swą wielką misję pokojową,- tak też i w przyszłości nadaży się ku temu moc sposobności.

Winniśmy także wiedzieć, iż o ile nie nadaży się sposobność pokojowego załatwienia sprawy,- w takim razie chwycenie za broń będzie nietylko koniecznością,-lecz także i prawem wypływającem z obowiązku zachowania narodu niemieckiego.

To też każdy, kto sprzeciwia się temu prawu,-musi się usunąć ze sfery interesów niemieckich.

W życiu narodów,podobnie jak w przyrodzie,-istoty słabsze muszą podporządkowywać się silniejszym.

Gdy prawo życia spotyka się z prawem życia,-rozstrzyga krwawa walka, a silniejsi zawsze święcą zwycięstwo. - Z takiego stanu rzeczy wypływają dalsze obowiązki Niemiec.

Państwo niemieckie winno zawczasu się przygotować,by jego zbyt szczupłe siły wojskowe były uzupełnione przez przysposobienie wojskowe.

## III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

### K r o n i k a .

L i c z b a   r a d j o - a b o n e n t ó w   w   L i t w i e .: W początkach 1932 -go r. na terenie całej Litwy zarejestrowano 12.381 radjo-abonentów, w tej liczbie 6.653 dedektorów i 5.728 odbiorników lampowych. Przypuszczalnie liczba radjo-pajęczarzy w Litwie odpowiada liczbie legalnych słuchaczy. -Ostatniemi czasy w Litwie daje się zauważyć znaczny rozwój handlu artykułami radjowemi.-

O d e z w y   a n t y r z ą d o w e . "Lietuvos Žinios" N.63 : W r.1931-szym w Szawlach rozrzucane zostały proklamacje antyrządowe p.t. "Šalin Smetona" /Precz Smetona/. W jakiś czas potem do urzędu policji kryminalnej w Szawlach zgłosiła się niejaka Apolonja Rinkiewiczowa meldując, iż w czasie sprzątania pokoju swego sublokatora Aleksego Gruzdy, znalazła proklamacje zatytułowane "Precz Smetona". W zajmowanym przez Gruzdę pokoju dokonano rewizji, znaleziono proklamacje a Gruzdę aresztowano. Dochodzenie jednak wykazało, iż autorką proklamacyj była sama Rinkiewiczowa, która pragnąc zemścić się na Gruździe, podrzuciła mu proklamacje i zadenuncjowała w policji.

## VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

I n t e r p r e t a c j a   a r t . 17   k o n w e n c j i   k ł a j p e d z k i e j   w   u j ę c i u   " R y t a s'a".

"Rytas" Nr.55 z dn.22.III.1932r. Streszczenie:

Członek Rady Ligi Narodów zwracając uwagę Rady na każde ewentualne pogwałcenie konwencji kłajpedzkiej zapoczątkowuje procedurę mającą na celu wyjaśnienie sprawy oraz zaznajomienie się z poglądami obu stron. Dalszy decydujący tok sprawy ma miejsce dopiero wówczas, gdy który z przedstawicieli państw sprzymierzonych, będący członkiem Rady ogłosi, iż nie zgadza się ze zdaniem rządu litewskiego.

Tego rodzaju różnica zdań traktowana jest jako spór międzynarodowy określony w art.paktu L.N. Artykuł ten nie określa jednak sporu a tylko wskazuje na kompetencje sądu międzynarodowego w rozstrzyganiu i interpretacji takich sporów. Prawo interpretacji należy przeto wyłącznie do Sądu Sprawiedliwości Międzynarodowej. Pozatem art.14 paktu nadaje Trybunałowi prawo rozstrzygania sporów jedynie w wypadku powierzenia mu takowych.

Art.17 konwencji kłajpedzkiej nakłada na Litwę obowiązek zgodzenia się na przekazanie sporów Trybunałowi, o ile zażąda tego strona przeciwna, czyli jeden z przedstawicieli państw sprzymierzonych. Konwencja przemilcza sprawę tego, kto może skierować kwestję pogwałcenia konwencji do Sądu Międzynarodowego.

Mając na względzie jedynie wypadek, gdy spór powstaje pomiędzy Sygnatarjuszami będącymi członkami Rady L.N. a Litwą, a nie spór pomiędzy Sygnatarjuszami /z pominięciem Rady/, wypadnie, iż w razie zaistnienia sporu, Rada ma prawo go zlikwidować. W rzeczywistości kompetencja Rady są bardzo ograniczone.

Litwa winna dążyć do porozumienia się z państwami sprzymierzonemi w tym sensie, by wszelkie sprawy dotyczące konwencji Kłajpedzkiej rozstrzygać w drodze bezpośrednich pertraktacyj.

### K r o n i k a .

A n o r m a l n a   s y t u a c j a   s z k o l n i c t w a   k ł a j p e d z k i e g o . "Lietuvos Aidas" N.63.: Dn.17.III.1932r. w Kłajpedzie odbyło się zebranie towarzystw szkolnych Kr.Kłajpedzkiego. Prezes Zarządu Towarzystwa prof. Gajgalajtis w przemówieniu swem zaznaczył, że już od dawna istnieje ustawa, na mocy której dziatwa szkolna ma być nauczana w dwóch językach: litewskim i niemieckim. Dyrektorjat wydając w 1923 r. tę ustawę mniemał, iż kłajpedzka dziatwa szkolna posiądzie oba języki. W rzeczywistości jednak język litewski został całkowicie zaniedbany.

Dr.Trukanas w referacie na temat sytuacji prawnej i faktycznej szkolnictwa kłajpedzkiego stwierdził, iż dziatwa litewska nieposia-

dająca nawet 6-ciu lat zmusza jest uczyć się języka niemieckiego,wskutek czego nie jest w stanie opanować ani mowy litewskiej ani też niemieckiej. Litewskie towarzystwo szkolne w miarę możno zakłada szkoły prywatne, jednak w pracy tej przeszkadzały mu dotychczasowe dyrektorjaty. Towarzystwo szkolne zajmuje się także szkołami wyższemi. Dotąd istniała jedna taka szkoła w Pogiegach, zaś w roku bieżącym otwarta zostanie druga taka szkoła w Szyłucie. Przed sześciu laty szkoła w Pogiegiach liczyła zaledwie 26 uczniów, obecnie zaś liczba ich dosięga 200-tu, z czego 75% stanowią dzieci miejscowych gospodarzy.

Szkoły litewskie w Kr.Kłajpedzkim zdobywają coraz większe zaufanie. Niemcy kłajpedzcy zwalczający szkolnictwo litewskie twierdzą, że szkoły litewskie są rozsadnikiem katolicyzmu. Jednakże miejscowa ludność przekonała się, że zarzuty te są fałszywe.

W skład nowego zarządu litewskiego towarzystwa szkolnego weszli: Prezes - prof.Gajgalajtis, członkowie: Prezes Dyrektorjatu Simajtis, dr.Trukanas,nauczyciel Purwinas i Dyr.Banku Kibrancas.

M i n i s t e r G r o e n e r o K ł a j p e d z i e . Minister niemieckich Spraw Wewnętrznych i Wojskowych Groener ogłosił ostatnio w"Königsb.Allg.Zeitung" artykuł na temat Prus Wschodnich i Kłajpedy gdzie wyraził sie jak następuje: "Ziemio Kłajpedzka. Z goracem sercem, lecz i niezmąconą głową stajemy wobec tego zagadnienia. Poszukujemy też dla niego pokojowego rozwiązania. Ale nasze pokojowe stanowisko nie jest bynajmniej objawem słabości.Polityka niemiecka, jak to niedawno wyraźnie oświadczył kanclerz Bruening, nie cofnie się o jeden krok w swej walce o prawo. W zgodzie z ustawodawstwem i z rozsądkiem użyje ona całej swej mocy,aby niemczyzna w Kłajpedzie utrzymała w całości przysługujące jej prawa".

D o k o ł a a r e s z t o w a n i a o b y w a t e l a n i e m i e c k i e g o B e c k e r s a w K ł a j p e d z i e . Aresztowanie obywatela niemieckiego Beckersa w Kłajpedzie przybiera charakter afery, zapowiadającej szereg rewelacyj politycznych.

Według doniesień "Berliner Tageblatt", Beckers ,legitymujący się jako zastępca jednej z fabryk berlińskich, zeznał w śledztwie, że jest członkiem partji norodowo-socjalistycznej. Władze litewskie utrzymują, że prawdziwe nazwisko Beckersa brzmi inczej. Przy aresztowanym znaleziono kopje tajnych rozkazów wojskowych oraz listy,pochodzące od szeregu osobistości politycznych.

Z Kowna przybył sędzia śledczy do spraw specjalnych Porkelunas który prowadzić będzie osobiście dochodzenie w sprawie Beckersa. Oczekują dalszych aresztowań.

L i c z b a d y r e k t o r j a t ó w n a o b s z a r z e K ł a j p e d y . Jak podaje "Dzień Kowieński" Nr.69 w ciągu 12 lat w Kr.Kłajpedzkim zmieniło się 13-cie dyrektorjatów. Obecny dyrektorjat Simajtisa jest 14-tym z kolei. Pierwszy dyrektor kraju utworzono przed 12 laty 17 lutego 1920 r. na rozkaz gen.Odry. Podczas powstania kłajpedzkiego dyrektorjat przeniósł się do Szyłokarczmy, poczem znów wrócił do Kłajpedy. Z członków tych 13 dyrektorjatów 19 urzędowało po 1 razie,7-miu po 2 razy i 4-miu po 3 razy. W ich liczbie jeden członek dyrektorjatu urzędował zaledwie 19 dni , dwóch członków po 2 miesiące, dwóch po 6 miesięcy, dwóch po 8, czterech po 10, dwóch po 11, trzech po jednym roku, sześciu po 2 lata i tylko jeden,mianowicie Zygaudas wytrwał na stanowisku w ostatnich trzech dyrektorjatach aż cztery lata.